

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická**

Bakalářská práce

2014

Ondřej Michalec

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

Plzeňská amatérská orchestrální sdružení

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ondřej Michalec

B7507 Specializace v pedagogice, Popularizace hudební kultury

Vedoucí práce: Mgr. Vít Aschenbrenner, Ph.D.

Plzeň, 2014

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 1. dubna 2014

.....
vlastnoruční podpis

Chtěl bych poděkovat panu Mgr. Vítu Aschenbrennerovi Ph.D. za příkladné vedení práce, laskavý přístup a cenné rady, které mi během tvorby práce poskytnul.

Obsah

1 ÚVOD.....	3
2 HISTORIE AMATÉRSKÝCH ORCHESTRŮ OD ROKU 1882.....	4
2.1 Filharmonický spolek.....	4
2.2 Amatérský orchestr Norberta Kubáta.....	4
2.3 Spojený orchestr.....	4
2.4 Symfonický orchestr Osvětového svazu.....	5
2.5 Lidová filharmonie.....	7
2.6 Pěvecké a orchestrální sdružení západočeského učitelstva.....	7
3 PLZEŇSKÉ ORCHESTRÁLNÍ SDRUŽENÍ.....	9
3.1 Historie.....	9
3.2 Dramaturgie a zahraniční spolupráce.....	11
3.3 Významní dirigenti.....	16
3.3.1 Jiří Kout.....	16
3.3.2 František Drs.....	18
3.3.3 Mario Klemens.....	19
4 PLZEŇSKÝ SMYČCOVÝ ORCHESTR.....	21
4.1 Historie.....	21
4.2 Dramaturgie a významné koncerty.....	22
4.3 Umělecký vedoucí a dirigent Ivo Pavelka.....	26
5 DALŠÍ AMATÉRSKÁ ORCHESTRÁLNÍ TĚLESA V ČR.....	27
5.1 Komorní orchestr Akademie Praha.....	27
5.2 Komorní orchestr města Blanska.....	27
5.3 Bendův komorní orchestr.....	28
5.4 Kyjovský komorní orchestr.....	29
5.5 Kolínská filharmonie.....	29

5.6 Symfonický orchestr Frýdek – Místek.....	30
5.7 Hodonínský komorní orchestr.....	31
6 KOMPARACE AMATÉRSKÝCH ORCHESTRŮ.....	32
6.1 Srovnání Orchesterálního sdružení a Smyčcového orchestru.....	32
6.2 Srovnání plzeňských orchestrů ve vztahu k dalším amatérským souborům v ČR.....	33
7 ZÁVĚR.....	34
8 RESUMÉ.....	35
9 SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	36
10 PŘÍLOHY.....	38

1 ÚVOD

Cílem této bakalářské práce je popsat amatérskou orchestrální činnost v Plzni. Výběr tématu není zcela náhodný, neboť během studií na konzervatoři v Plzni jsem získával cennou orchestrální praxi v jednom ze dvou stále činných amatérských spolků – Plzeňském smyčcovém orchestru. Měl jsem tedy možnost nahlédnout do nitra orchestru, který koncertoval dávno před mým narozením. Osobně jsem mohl poznat jednoho ze členů, jenž stál u zrodu orchestru a také dirigenta, jehož v této práci představuji. Později jsem svou orchestrální aktivitu přesunul do operního souboru Divadla Josefa Kajetána Tyla, kde momentálně působím.

Provozování amatérské hudby je v dnešní době velmi vzácná a úctyhodná činnost. Například pro absolventy základních uměleckých škol je amatérský symfonický orchestr jedinečnou příležitostí pokračovat v rozvoji individuálních nástrojových schopností a zároveň místo, kde se mohou nechat okouzlit kolektivní hrou. Uplatní se zde i schopní samoukové, kteří pílí a trpělivostí dosáhli požadované hráčské úrovně. Pohlížíme – li pak na těleso jako celek, hlavním pozitivem je společná a nezištná láska k hudbě a kultuře, což je dnes vzácností.

V úvodní kapitole se pokusím vytvořit přehled amatérských souborů, které již nejsou aktivní, ale přispěly k následnému posunu a rozvoji orchestrální hudby v Plzni. Následující kapitola je věnována nejstaršímu a stále aktivnímu orchestru – Plzeňskému orchestrálnímu sdružení. Zde se blíže zaměřím na historii, dramaturgii a významné dirigenty, kteří stáli v čele tohoto tělesa. V další kapitole podobným způsobem popíši druhého zástupce amatérské orchestrální hudby v Plzni – Plzeňský smyčcový orchestr. Předposlední kapitola je věnována souborům s podobným zaměřením, které sídlí v ostatních městech České republiky. V poslední kapitole se pokusím o komparaci plzeňských orchestrů mezi sebou a také ve vztahu k dalším podobným tělesům v ČR.

2 HISTORIE AMATÉRSKÝCH ORCHESTRŮ OD ROKU 1882

2.1 Filharmonický spolek

Provozování amatérské orchestrální hudby v Plzni lze datovat od roku 1882. Hynek Palla¹ zde založil Filharmonický spolek, se kterým prováděl symfonické koncerty. Těleso čítalo přibližně 45 amatérských i profesionálních hráčů. Během sedmileté činnosti orchestr uvedl řadu významných děl jako například cyklus symfonických básní *Má vlast* Bedřicha Smetany, *Serenádu pro smyčce* Antonína Dvořáka nebo symfonickou báseň *Vesna* Zdeňka Fibicha. V rámci orchestru existovalo také smyčcové kvarteto. V roce 1889 Filharmonický spolek ukončil svou činnost z důvodu nedostatku finančních prostředků a zájmu širší veřejnosti.²

2.2 Amatérský orchestr Norberta Kubáta

Amatérská orchestrální hudba byla v Plzni neorganizována až do roku 1907, v tomto roce Norbert Kubát³ založil symfonický orchestr složený z amatérských hudebníků po vzoru dřívějšího Filharmonického spolku. Těleso vzniklo za účelem pravidelné spolupráce s plzeňským Hlaholem a chrámovým sborem v katedrále sv. Bartoloměje v Plzni. Kubát byl sbormistrem Hlaholu a ředitel kůru u sv. Bartoloměje, takže řídil všechna tři tělesa. Jejich spolupráce však vyústila pouze v provedení *Jarní romance* Zdeňka Fibicha a pohádky *Švanda dudák* od Karla Bendla.⁴ Přesto, že měl Kubát předchozí zkušenosti s vedením kolínského amatérského orchestru, nepodařilo se mu plzeňský orchestr vypracovat na potřebnou úroveň. Těleso zaniklo a Kubát neměl jinou možnost než oslovit divadelní orchestr a pokračovat ve spolupráci s profesionálními instrumentalisty.

2.3 Spojený orchestr

V roce 1914, během působení Václava Talicha⁵ v plzeňské opeře, vznikl nápad na spojení divadelního orchestru a amatérských hudebníků za účelem provádění velkých

¹ Hynek Palla (1837 - 1896) – hudební skladatel, sbormistr a propagátor Sokola

² Plzeňská filharmonie. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz

³ Norbert Kubát (1863 - 1935) – sbormistr, varhaník, houslista a hudební skladatel

⁴ FIALA, Jaroslav. Hlahol Plzeňský. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz

⁵ Václav Talich (1883 - 1961) – významný český dirigent

symfonických děl. Toto seskupení se představilo koncertem k 30. výročí úmrtí Bedřicha Smetany 10. 5. 1914 a dalšími dvěma koncerty 25. 4. a 9. 5. 1915. Vzhledem k Talichovu odchodu z Plzně však projekt bez vedení zanikl.⁶

2.4 Symfonický orchestr Osvětového svazu

Další příležitost k založení nového amatérského sdružení přišla až po první světové válce. Zkušený hudební pedagog a klavírista Josef Florián⁷ založil v roce 1919 z podnětu Hudebního odboru lidově výchovné instituce západních Čech Symfonický orchestr Osvětového svazu. Těleso bylo složeno z amatérských hráčů na smyčcové nástroje a profesionální dechovou sekcí z divadelního orchestru. První koncert v Měšťanské besedě dne 17. 3. 1920 dirigoval Theodor Kössl⁸. Zazněla *Slavnostní ouvertura*, symfonické básně *Blaník* a *Vyšehrad* Bedřicha Smetany a symfonická báseň *Vesna* a *Jarní romance* Zdeňka Fibicha. Následující koncert 10. 11. 1920 nabídl přední díla Antonína Dvořáka – první řadu *Slovanských tanců* a *symfonii č. 9. e moll „Z nového světa“*.⁹

Díky dostatečné interpretační úrovni tělesa a schopnosti hudebních organizátorů vznikly v roce 1922 historicky první dvě řady abonentních symfonických koncertů v Plzni. První řada nabízela posluchačům běžný repertoár, tedy přístupnější širší veřejnosti. V druhé řadě byli obsazeni autoři složitější a posluchačsky náročnější hudby. V rámci předplatného vystupovala v Plzni několikrát ročně i Česká filharmonie, která měla nabídku oživit a díky své popularitě také přispět do rozpočtu projektu. První koncert České filharmonie v rámci plzeňské abonentní řady proběhl dne 6. 1. 1923 pod vedením Františka Stupky¹⁰.

Po několika průměrných dirigentech převzal v roce 1925 taktovku výrazný Bohdan Gselhofer¹¹, který měl pověst především jako kvalitní sbormistr. I přesto, že Gselhofer neměl dirigentské vzdělání, se své role ujal na výbornou a zlepšení orchestru zaznamenala kritika hned po prvním koncertu pod jeho vedením. Úspěšnou spoluprací s orchestrem potvrdil na koncertech k příležitosti 55. narozenin Vítězslava Nováka a 100. výročí úmrtí Ludwiga van Beethovena. Na konci 20. let se orchestr představil v rozhlase koncertem

⁶ FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: hudba*. Vyd. 1. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1995, 182 s. str. 79. ISBN 80-704-3122-9

⁷ Josef Florián (1883 - 1923) – hudební skladatel, klavírista a pedagog

⁸ Theodor Kössl (1886 - 1969) – hudební skladatel a sbormistr

⁹ Plzeňská filharmonie. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz

¹⁰ František Stupka (1879 - 1965) – dirigent, houslista a pedagog

¹¹ Bohdan Gselhofer (1892 - 1974) – hudební skladatel, klavírista, sbormistr, dirigent

k uctění památky 25. výročí úmrtí Antonína Dvořáka, kde uvedl jeho symfonické básně a také koncertem k 70. narozeninám Josefa Bohuslava Foerster. Z jeho díla zazněla symfonická báseň *Mé mládí* a kantáta *Čtyři bohatýři* ve spolupráci s plzeňským Hlaholem.¹² Hospodářská krize 30. let se projevila i v plzeňské kultuře a proto byl Hudební odbor nucen zmenšit abonentní cyklus pouze na jednu řadu. Orchester dirigoval kromě Gselhofera také Emanuel Kumper a Emanuel Bastl.

V roce 1933 se orchestr přejmenoval na Plzeňskou filharmonii. První koncert přejmenovaného orchestru vedl Rafael Kubelík¹³, čerstvý absolvent pražské konzervatoře, který ve svých 20 letech dirigoval Českou filharmonii. Dne 21. 11. 1934 se představil v Plzni společně se svým otcem Janem Kubelíkem¹⁴, vynikajícím houslovým virtuózem. Program koncertu nabídl předehru *Egmont* a houslový koncert *D dur* Ludwiga van Beethovena, Schubertovu *symfonii h moll* a Paganiniho *houslový koncert D dur*. V této době mělo těleso přibližně 70 členů z řad amatérů i profesionálů a během sezony připravovalo v průměru 5 – 8 symfonických koncertů.¹⁵

V roce 1938 byl uspořádán koncert složený z tvorby plzeňských skladatelů. Zaznělo zde *Nokturno* Theodora Köslla, dvě věty ze suity *Ze Slovenska* Celestýna Rypla¹⁶ a hudební báseň *Na horách* Viktora Romana Mosera¹⁷. Koncert byl následně zařazen do rozhlasového vysílání. Vzhledem k pozitivním ohlasům se o rok později uvedl koncert s podobným programem. Tentokrát publikum uslyšelo hudební báseň *Svatvečer* Hynka Pally, dvě drobné skladby pro housle s orchestrem *Romanci* a *Slováckou* Norberta Kubáta, symfonickou báseň *Confiteor* Josefa Bartovského¹⁸ a *Ouverturu* Karla Janečka¹⁹. Tradice koncertů soudobých skladatelů pokračovala i v dalších letech.²⁰

Během 40. let Plzeňská filharmonie uvedla řadu koncertů a pořadů k výročí významných skladatelů. Během oslav 100. výročí narození Antonína Dvořáka bylo provedeno oratorium *Stabat mater* ve spolupráci s pěveckým sborem Hynka Pally. Období 2. světové války přežil orchestr bez větších útrap. Politika se však dotkla dirigenta Bohdana Gselhofera, který měl zakázanou činnost. V rámci koncertu ke 150. výročí úmrtí

¹² FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: hudba*. Vyd. 1. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1995, 182 s. str. 80. ISBN 80-704-3122-9

¹³ Rafael Kubelík (1914 - 1996) – významný český dirigent

¹⁴ Jan Kubelík (1880 - 1940) – houslista a hudební skladatel

¹⁵ *Plzeňská filharmonie: Historie* [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.plzenskafilharmonie.cz

¹⁶ Celestýn Rypl - hudební skladatel

¹⁷ Roman Moser (1864 - 1939) – hudební skladatel a pedagog

¹⁸ Josef Bartovský (1884 - 1964) – hudební skladatel

¹⁹ Karel Janeček (1903 - 1974) – hudební skladatel, teoretik, pedagog

²⁰ FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: hudba*. Vyd. 1. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1995, 182 s. str. 81. ISBN 80-704-3122-9

Wolfganga Amadea Mozarta se za doprovodu Plzeňské filharmonie představil začínající klavírista Antonín Brejcha²¹ v premiéře *Toccaty a fugy* pro klavír a orchestr plzeňského autora Celestýna Rypla.²²

V roce 1946 vznikl Plzeňský rozhlasový orchestr a stal se tak prvním čistě profesionálním symfonickým orchestrem v Plzni. Dne 16. 4. téhož roku se orchestr uvedl skladbami *Slovácká suita* Vítězslava Nováka a *Karneval, Legendy* a dva *Slovanské tance* Antonína Dvořáka pod vedením dirigenta Gabriela Vágnera²³, tehdy ještě s výpomocemi z Plzeňské filharmonie.

Amatérští hráči pokračovali ve své činnosti v Plzeňské filharmonii, která po válce změnila název na Orchestrální sdružení Krajského výboru svazu zaměstnanců školství. V konkurenci nového profesionálního rozhlasového orchestru však sdružení neobstálo a v roce 1955 svou činnost ukončilo.²⁴

2.5 Lidová filharmonie

Na podzim roku 1925 vznikla při Dělnické akademii v Plzni Lidová filharmonie. Cílem amatérského spolku bylo přiblížit klasickou hudbu veřejnosti a probudit v ní větší zájem o symfonické koncerty. Lidová filharmonie měla svou premiéru na jaře 1927 pod vedením Josefa Bartovského, později převzal taktovku šéf opery Antonín Barták. Během hospodářské krize byla činnost orchestru minimální, v roce 1934 svou aktivitu definitivně ukončil.²⁵

2.6 Pěvecké a orchestrální sdružení západočeského učitelstva

Pěvecké a orchestrální sdružení západočeského učitelstva založil v roce 1957 šéf opery v Plzni Bohumír Liška²⁶. Orchester byl složen z amatérů i profesionálních hráčů, kteří vedli smyčcové skupiny a tvořili dechovou sekci. Záměrem sdružení byla reprodukce vokálně - instrumentálních kompozic, což potvrdil hned první koncert 18. 2. 1957, kde zazněla kantáta *Otvírání studánek* Bohuslava Martinů, Beethovenova symfonie *Eroica* a

²¹ Antonín Brejcha (1915 - 1995) – klavírista, pedagog

²² FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: hudba*. Vyd. 1. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1995, 182 s. str. 81. ISBN 80-704-3122-9.

²³ Gabriel Vágner (1908 - 1986) - dirigent

²⁴ Plzeňská filharmonie. *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. [cit. 2014-01-15]. Dostupné z: www.ceskyhudebnislovník.cz

²⁵ FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: hudba*. Vyd. 1. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1995, 182 s. str. 82. ISBN 80-704-3122-9

²⁶ Bohumír Liška (1914 - 1990) - dirigent

Píseň potulného tovaryše Gustava Mahlera. V následujícím roce vznikla řada šesti abonentních koncertů, ze které tři koncerty zajistilo samo sdružení a tři koncerty hostující umělci. V pozdějších letech se orchestr zlepšoval a postupně uvedl řadu obtížných skladeb jako *Faustovo prokletí a Romea a Julii* Hectora Berlioze, *Mors et vitae* Charlese Gounoda, *Čtvero ročních období* Josepha Haydna, *Requiem* Giuseppe Verdiho, *Svatební košili*, *Svatou Ludmilu*, *Stabat mater*, *Requiem* Antonína Dvořáka nebo koncertní provedení Verdiho opery *Nabucco*. Na programech koncertů se pravidelně objevovali také soudobí čeští autoři jako Jan Hanuš²⁷, Ilja Hurník²⁸, Emil Hlobil²⁹ nebo Zdeněk Lukáš³⁰. Sdružení se také zúčastnilo národní soutěže amatérských orchestrů, kde obsadilo 2. místo. V případě náročnějších skladeb zval dirigent Liška na výpomoc hráče z Plzeňského rozhlasového orchestru. V roli pěvců se nejčastěji objevovali sólisté plzeňského divadla.

Od roku 1969 vedl orchestr Mario Klemens³¹ a později také Petr Vronský³². Amatéři však postupně ztratili o symfonickou hudbu zájem a i z důvodu zmenšujících se dotací byla činnost sdružení v roce 1974 ukončena koncertem s programem Bedřicha Smetany.³³

²⁷ Jan Hanuš (1915 - 2004) – hudební skladatel

²⁸ Ilja Hurník (1922 - 2013) - skladatel, klavírista, hudební pedagog, dramatik a spisovatel

²⁹ Emil Hlobil (1901 - 1987) – hudební skladatel a pedagog

³⁰ Zdeněk Lukáš (1928 - 2007) – hudební skladatel

³¹ Mario Klemens (1936) - dirigent

³² Petr Vronský (1946) - houslista, dirigent a pedagog

³³ FIALA, Jaroslav. *Několik pohledů na hudební kulturu západních Čech*. Vyd. 1. V Plzni: Západočeská univerzita v Plzni, 2001, str. 193 – 205. ISBN 80-708-2830-7

3 PLZEŇSKÉ ORCHESTRÁLNÍ SDRUŽENÍ

3.1 Historie

Plzeňské orchestrální sdružení vzniklo na podzim roku 1964 jako komorní orchestr. Zájem o vznik tělesa projevila skupina amatérských hudebníků, zejména hráčů na smyčcové nástroje. Zpočátku orchestr působil pod záštitou Plzeňské konzervatoře a Západočeských plynáren. Od konce ledna roku 1965 se ustálil v Závodním klubu Západočeských energetických závodů.³⁴

Prvním uměleckým vedoucím a dirigentem orchestru se stal Antonín Devátý³⁵, tehdejší šéfdirigent Plzeňského rozhlasového orchestru. Díky jeho mnohaleté praxi a trpělivosti dokázal začínající orchestr během několika měsíců připravit na koncertní činnost. Dramaturgie orchestru zpočátku směřovala ke klasickým evropským autorům 18. a 19. století. Při provádění obtížnějších titulů, vyžadujících velké obsazení orchestru, byly nástrojové skupiny doplněny o profesionální hráče operního nebo rozhlasového orchestru. V roce 1967 byl Antonín Devátý nucen ze zdravotních důvodů ukončit umělecké vedení a dirigentskou spolupráci s Plzeňským orchestrálním sdružením.

Po dobu jednoho roku řídil těleso Mario Klemens³⁶, který v té době dokončoval studia na Akademii múzických umění v Praze a působil v operetě divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni.³⁷ Klemens vyžadoval od hráčů maximální nasazení a koncentraci i během zkoušek. Vzhledem k jeho zaneprázdnění však ve vedení orchestru nevydržel a na dva následující roky se k dirigentskému pultu postavil dirigent Plzeňské opery Jiří Kout³⁸ a učitel na konzervatoři Miloš Fakan³⁹. Společnými silami zvyšovali uměleckou úroveň a motivovali hráče k intenzivnější přípravě. Jejich zásluhou se také rozšířil orchestr o posluchače konzervatoře. Oba dirigenti dodržovali smluvený dramaturgický plán.⁴⁰

V roce 1971 navázalo sdružení spolupráci se Závodním výborem ROH⁴¹ Vysoké školy strojní a elektrotechnické v Plzni a získalo tak nové zkušební prostory. Kromě

³⁴ Historie plzeňského orchestrálního sdružení. *Plzeňské orchestrální sdružení* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

³⁵ Antonín Devátý (1903 - 1984) - houslista, dirigent, hudební skladatel a pedagog

³⁶ Mario Klemens (*1936) – český dirigent

³⁷ Mario Klemens - dirigent. [online]. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: www.klemens.cz

³⁸ Jiří Kout (*1937) – český dirigent

³⁹ Miloš Fakan - hudební pedagog

⁴⁰ Historie plzeňského orchestrálního sdružení. *Plzeňské orchestrální sdružení* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁴¹ ROH – Revoluční odborové hnutí – odborová organizace v socialistickém Československu

pravidelných koncertů v Plzni sdružení organizovalo regionální koncerty v Přešticích, Nepomuku, Horní Bříze nebo Štáhlavech.

Politická situace v následujících letech ovlivnila chod celého orchestru. I přes předchozí dohodu bylo sdružení vyhoštěno ze zkušeben a dirigent Jiří Kout odešel za angažmá do Prahy. Obsazení orchestru se omezilo výhradně na smyčcové nástroje, které však stále tvořili především amatérští hráči technických a učitelských povolání nebo studenti.

Dalším dirigentem se stal PhDr. Jaromír Klobouk⁴², pedagog Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty v Plzni a ve své funkci vydržel až do roku 1977. Klobouk byl navíc činný jako sbormistr a rozšířil dramaturgii o komorní zpěvohry a začal pracovat i s hudbou 20.století.

Rok 1977 byl pro Plzeňské orchestrální sdružení zásadní, neboť s pomocí Krajské odborové rady získalo nového zřizovatele - Odborový dům, kulturní zařízení ROH. Jaromír Klobouk po šesti letech předal taktovku aktivnímu umělci Františku Drsovi⁴³, tehdejšímu koncertnímu mistrovi operního orchestru divadla J. K. Tyla. Tehdejší kritika označila Drse jako rozeného pedagoga trpělivého, ale nesmlouvavého. Po krátké době jeho působení se zlepšila intonace, zvuk, frázování i celková souhra orchestru.⁴⁴

V sedmdesátých letech orchestr absolvoval koncertní vystoupení v zahraničí (Karl – Marx - Stadt NDR) a také obohatil repertoár o rozsáhlejší romantická díla a operní čísla. Na domácí scéně se poprvé představil v divadlech ve Františkových Lázních, Karlových Varech nebo Mariánských Lázních. Započala také pravidelná spolupráce se smíšenými sbory Šumavan⁴⁵ a Českou písní⁴⁶.

Kulturní zařízení v té době procházela četnými reorganizacemi a výsledek byl zásadní zejména pro spolky závislé na vnější finanční podpoře. Další existenci a funkčnost tělesa v pozdějších letech umožňoval Dům kultury, Park kultury a oddechu a do roku 1997 také kulturní zařízení Esprit.

Na přelomu osmdesátých a devadesátých let projevoval orchestr značnou uměleckou kvalitu a vyspělost. Na festivalu ve Frýdku - Místku v roce 1998 natáčel první gramofonovou desku a o rok později spolupracoval s televizním štábem. Během své

⁴² Jaromír Klobouk (1915 - 2004) – plzeňský sbormistr a pedagog

⁴³ František Drs (*1953) – houslista a dirigent

⁴⁴ *Časopis Pravda: Debut komorního orchestru*. Plzeň: šp, 6.4.1978.

⁴⁵ Šumavan – smíšený pěvecký sbor

⁴⁶ Česká píseň - smíšený pěvecký sbor založený v roce 1954 v Plzni

existence těleso natočilo několik nahrávek v hudebním studiu Československého rozhlasu v Plzni.⁴⁷

Orchestrální sdružení je pravidelným čerpatelem městských kulturních dotací. V roce 1998 získalo grant odboru kultury Magistrátu města Plzně, v roce 2003 pak finanční podporu v rámci víceletého grantu v silné konkurenci 95 žadatelů.⁴⁸ V roce 2013 se zařadilo mezi schválené žadatele o grant na podporu, rozvoj a prezentaci celoroční kulturní a umělecké činnosti. V rámci tohoto grantu rozděljuje Rada města Plzně částku 1 milion korun mezi 27 žadatelů. Plzeňské orchestrální sdružení získalo pro svou činnost částku 20 tisíc korun.⁴⁹

V roce 1995 byl oficiálně založen spolek Plzeňské orchestrální sdružení a sdružení tak získalo právní subjektivitu. O dva roky později získal orchestr možnost zkoušet i vystupovat ve společenském sále a. s. Vodárna Plzeň, kde sídlí do současnosti. Od roku 1999 stojí v čele orchestru výrazná osobnost plzeňské hudební scény, bývalý šéfdirigent orchestru operety Divadla J. K. Tyla v Plzni Ivo Pavelka⁵⁰. Plzeňské orchestrální sdružení vystupuje jako dvacetičlenný smyčcový komorní orchestr a spolupracuje s řadou sólistů a sborů. V roce 2014 oslaví 50 narozeniny.⁵¹

3.2 Dramaturgie a zahraniční spolupráce

Při založení orchestru se všichni členové shodli, že hlavním dramaturgickým záměrem bude neprofesionální koncertní uvádění hudebních děl domácích i evropských autorů 18. a 19. století.

Historicky první koncert Plzeňského orchestrálního sdružení proběhl dne 6. 3. 1965 v Osvětové besedě v Nepomuku. Zazněla *Symfonie č. 1 C dur, op. 21* Ludwiga van Beethovena a *Cassatia in C* Jana Jakuba Ryby. Přibližně za rok, dne 2. 3. 1966 orchestr zvolil rozmanitější a pro posluchače zábavnější program. Koncert konaný v koncertní síni Alfa v Plzni byl zahájen předehrou k opeře *Idomeneo* Wolfganga Amadea Mozarta a pokračoval *Serenádou e moll* pro smyčcové nástroje od Edwarda Elgara⁵². Zde je zřejmý dramaturgický posun, neboť významný anglický skladatel působil i ve 20. století. V druhé

⁴⁷ Historie plzeňského orchestrálního sdružení. *Plzeňské orchestrální sdružení* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁴⁸ Radní rozdělili čtyři a půl miliónu. *Plzeňský deník*. 22.2.2003, s. 10. (max)

⁴⁹ Žadatelé o kulturní granty si v Plzni rozdělili milion. [online]. 21.1.2013 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: www.regionplzen.cz

⁵⁰ Ivo Pavelka (*1937) – dirigent, klavírista a varhaník

⁵¹ *Plzeňské orchestrální sdružení: koncerty* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁵² Edward Elgar (1857 - 1934) – anglický hudební skladatel

polovině zazněla *Sinfonia in Re* Františka Václava Míči⁵³ a *I. Symfonie D dur* Franze Schuberta, tedy skladby spadající do hudební tvorby 18. a 19. století.⁵⁴

S příchodem Jaromíra Klobouka byla rozšířena dramaturgie o díla vokálně - instrumentálního charakteru. Na jaře roku 1971 provedlo Plzeňské orchestrální sdružení dvě komické zpěvohry Františka Xavera Brixiho⁵⁵ s názvy *Luridi scholares* (Nezbední žáčkové) a *Erat unum cantor bonus* (Byl jest jeden kantor dobrý). O rok později orchestr vystoupil s *Kávovou kantátou* Johanna Sebastiana Bacha.⁵⁶

V letech 1972 – 1976 probíhala cílená úprava dramaturgické koncepce a orchestr nastudoval díla autorů 20. století a soudobou hudbu. Důkazem tohoto tvrzení je program koncertu z Národního festivalu komorních sdružení Camerata Nova, který se konal 23. 6. 1973 v Piccollominské zahradě v Náchodě. Zazněla zde *Sinfonia II. A dur* Jana Zacha⁵⁷, *Symfonieta* Nikolaje Rakova⁵⁸ a *Slovenské invence* Miroslava Hlaváče⁵⁹, tehdy soudobého žijícího skladatele, jehož díla delší dobu obohacovaly koncerty plzeňského orchestrálního sdružení.⁶⁰

Během působení Františka Drse sdružení uvedlo koncertní provedení opery *V studni* Viléma Blodka⁶¹ a slavného *Sedláka kavalíra*, jehož autorem je italský veristický skladatel Pietro Mascagni.

Kolem roku 1990 se dramaturgie, kromě pravidelných komorních koncertů, upínala k vokálně - instrumentálním kompozicím. Plzeňské orchestrální sdružení pořádalo koncerty v katedrále Sv. Bartoloměje, kostele Sv. Jana Nepomuckého "u Redemptoristů", v kostele Církve Českobratrské evangelické v Plzni nebo v kostele Panny Marie v Mariánských Lázních. Například na koncertě 27. 3. 1991 v dobřanském kostele zaznělo *Stabat mater* pro sóla, ženský sbor a orchestr Giovanni Battisty Pergolesiho ve spolupráci s Plzeňským pěveckým akademickým sborem Pedagogické fakulty v Plzni. Program koncertu z 11. 5. 1991 nabídl publiku *Mši C Dur "Korunovační"*, KV⁶² 317 Wolfganga

⁵³ František Václav Míča (1694 - 1744) - český hudební skladatel a kapelník

⁵⁴ *Plzeňské orchestrální sdružení: koncerty* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-16]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁵⁵ František Xaver Brix (1732 - 1771) - český hudební skladatel

⁵⁶ *Plzeňské orchestrální sdružení: koncerty* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁵⁷ Jan Zach (1713 - 1773) - hudební skladatel, varhaník a houslista

⁵⁸ Nikolaj Rakov (1908 - 1990) – ruský hudební skladatel

⁵⁹ Miroslav Hlaváč (1923 - 2008) - skladatel symfonické a elektroakustické hudby, mostní stavitel

⁶⁰ *Plzeňské orchestrální sdružení: koncerty* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-17]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁶¹ Vilém Blodek (1834 - 1874) – hudební skladatel, flétnista, klavírista, sborníkem a pedagog

⁶² KV - Köchelverzeichnis (Köchelův seznam), označení souborného katalogu děl Wolfganga Amadea Mozarta

Amadea Mozarta a kromě smíšeného sboru Česká píseň vystoupil i Smíšený pěvecký sbor Terpsichore z Belgie pod vedením Xaviera Haaga. Spolupráce se zahraničními sborovými soubory byla pravidelná. Na hudebním festivalu Kladrubské léto vystoupilo sdružení dvakrát s mužským pěveckým sborem Dortmunder Union Brauerei a uvedlo Chránové sonáty KV 278, KV 329, *Motet Exultate, jubilate*, pro soprán a orchestr, KV 165 W. A. Mozarta a *Requiem d moll* pro mužský sbor a orchestr Luigi Maria Cherubiniho⁶³. Od roku 1988 Plzeňské orchestrální sdružení pravidelně uvádí *Českou mši vánoční "Hej, mistře"* pro soprán, alt, tenor a bas významného českého skladatele a pedagoga Jana Jakuba Ryby.

Na základě úspěšné spolupráce s německým sborem podnikl orchestr na podzim roku 1992 zahraniční vystoupení v Dortmundu. Uvedl zde *Symfonii D dur* Jana Václava Hugo Voříška⁶⁴ a *Requiem d moll* pro mužský sbor a orchestr Luigi Marii Cherubiniho, kterou provedl na Kladrubském festivalu. I zde spojení amatérského orchestru a amatérského sboru zvedlo vlnu nadšení, jak je patrné z recenze Plzeňského deníku ze dne 11. 12. 1992 „...*Plzeňské orchestrální sdružení pod vedením svého uměleckého vedoucího, dirigenta opery DJKT v Plzni Františka Drse se v druhé části obou večerů představilo početnému publiku kompozičně zajímavou symfonií D-dur J. V. H. Voříška. Mimořádný ohlas, s jakým se skladba setkala, znovu potvrdil životaschopnost hudby tohoto mnohdy neprávem opomíjeného českého skladatele pomozartovského období. Vystoupení POS v Dortmundu opět přispělo k úspěšné prezentaci části naší hudební kultury, pěstované na amatérské bázi, již podmiňuje nejen bezmezné nadšení těch, kteří vyplňují hudbou svůj volný čas, ale i ochota profesionálů - v našem případě dirigenta F. Drse...*”⁶⁵

Plzeňské orchestrální sdružení několikrát spolupracovalo s televizním štábem a natáčelo v rozhlase. Významný koncert za účasti televize Prima se konal 30. 4. 1997 ve velkém sále Měšťanské besedy v Plzni. Velmi pestrý program zahrnoval *Sinfonii pastorale op. 4, č. 2, D dur* pro smyčce, dva hoboje a dva lesní rohy Jana Václava Stamice, *Sonatu D dur* Daniela Purcella⁶⁶, *Symfonii č. 40 g moll, KV 550* a *Mši C dur "Korunovační"*, KV 317 W. A. Mozarta. Díla vyžadující široké nástrojové a pěvecké obsazení provedlo sdružení ve spolupráci s Pěveckým sborem Resonance, Chorem

⁶³ Maria Luigi Carlo Zenobio Salvatore Cherubini (1760 - 1842) - italský a francouzský hudební skladatel

⁶⁴ Jan Václav Hugo Voříšek (1791 - 1825) - český hudební skladatel, klavírista a varhaník

⁶⁵ *Plzeňský deník: Dortmund tleskal Plzeňskému orchestrálnímu sdružení*. 11.12.1992. (ul)

⁶⁶ Daniel Purcell (1664 - 1717) – anglický hudební skladatel

Nimbostratus Sušice⁶⁷ a dechovým kvintetem trombonisty Petra Mráze. Pěveckých sólových partů se zhostily Eva Pechánková, Simona Michálková, Josef Hruška a Jiří Heřman, večerem provázel Petr Jančařík. Pod vedením sbormistra Daniela Čámského podal orchestr dobrý výkon, byly však znatelné rozdíly mezi skupinou amatérů ve smyčcové sekci a profesionálních hráčů na dechové nástroje. Nejvíce rušila nepřesná intonace a drobné chyby smyčcové skupiny. I přesto se soustředěný výkon všech interpretů setkal s nadšenými ohlasy posluchačů v sále.⁶⁸

Sdružení pravidelně doprovází talentové studenty plzeňské konzervatoře. Například na koncertě 17. 11. 2003 v Aule Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni doprovodil Ivo Pavelka s orchestrem fagotistu Petra Hlavatého v *Koncertu B dur KV 191* W. A. Mozarta. Sólista podal bezchybný výkon, nejlépe vyzněla pomalá věta. V první půlce vystoupení zaznělo ještě Mozartovo *Divertimento III.* a Sukova *Meditace na chorál „Svatý Václave“*. Druhou polovinu utvořila *Simple Symphony* Benjamin Brittena a Bocelliho *Romanza* v úpravě Pavelky pro smyčcové nástroje. Orchestr hrál zejména v druhé polovině velmi pěkně, v náročné Sukově skladbě se předvedla skupina viol. Průvodní slovo zajistil herec plzeňského divadla Josef Nechutný, se kterým sdružení spolupracuje pravidelně.⁶⁹

Nezištná láska k hudbě členů sdružení je patrná z adventního koncertu 8. 12. 2005. V kostele v Hradci u Rokycan zahrál⁷⁰ orchestr Rybovu *Českou mši Vánoční* za účasti pěveckého souboru Resonance. Vybrané peníze za vstup byly použity na opravu zdejšího církevního stánku.

Dalším důkazem mezinárodní spolupráce a rozsáhlého koncertního repertoáru je společný koncert s francouzským městským orchestrem z Le Mans. Dne 27. a 28. 4. 2006 uspořádalo Plzeňské orchestrální sdružení mnohožánrový koncert v kulturním domě Peklo v Plzni. Z klasického repertoáru zazněl *Koncert pro dvě trubky* Antonia Vivaldiho, *Bacchanale* z opery *Samson a Dalila* Camilla Saint Saënsana, dále expresivní *Suita pro smyčcový orchestr* Leoše Janáčka a *Divertimento F dur KV 138* W. A. Mozarta. Artificiálními kompozicemi kontrastovaly skladby 20. a 21. století jako například melodie z filmu skladatele Henryho Manciniho⁷¹. Atmosféru koncertu vhodně vystihuje recenze Miroslava Mrázka pro Plzeňský deník z 9. 5. 2006 : „...Sólové party jasným, lehkým

⁶⁷ Chor Nimbostratus Sušice – pěvecký sbor založený v roce 1969 v Sušici

⁶⁸ Mozartova Korunovačnická mše. *Plzeňský deník*. 9.5.1997, s. 15. (bkv)

⁶⁹ FIALA, Jaroslav. Orchestrální sdružení vybralo zajímavě. *Plzeňský deník*. 25.11.2003, s. 25.

⁷⁰ Peníze z koncertu patří kostelu. *Plzeňský deník*. 8.12.2005, s. 10. (až)

⁷¹ Henry Mancini (1924 - 1994) - americký hudební skladatel, dirigent a aranžér

tónem přednesli *Fabrice Faure a Valentin Bonnet*. Kompletní orchestr prokázal plně své kvality ve vířivém *Bacchanale* ze *Saint-Saënsovy* opery *Samson a Dalila*... Jestliže v prvním díle fascinoval sotva slyšitelnými pizzicaty, pak v druhém zase vytříbenou čistotou vysoko položených míst. Koncert vrcholil společným provedením pozoruhodné suity *Francine Aubinové Dopisy z Izraele*, jejíž třetí část s působivým houslovým sólem musela být pro úspěch opakována...” Francouzský orchestr je rovněž jako plzeňské sdružení převážně amatérský soubor, vede jej však aktivní profesionální dirigent Philippe Launay.⁷²

Dne 20. 5. 2009 se sdružení poprvé představilo ve výchovném pořadu pro žáky 4. – 8. tříd základních škol s názvem „Jak se dělá orchestr”. Dirigent Pavelka vybral skladby zábavné i známé jako například *Uherský tanec č. 5* Johannese Brahmse, *Pizzicato polku* Johanna Strausse, Gerschwinův *Summertime* nebo hudbu k filmu *Piráti z Karibiku*. Vzhledem ke kladným ohlasům je pořad uváděn každý rok. Z praktických důvodů se rozšířilo označení pořadu na 3. – 9. třídu a v programu jsou uváděny kromě výše zmíněných skladeb další známé klasické i populární skladby.

V roce 2012 oslavil Plzeňský smyčcový orchestr 60 let své existence slavnostním koncertem. Vzhledem k tomu, že smyčcový orchestr vede stejně jako orchestrální sdružení Ivo Pavelka, vystoupila na koncertu 19. 10. 2012 v Měšťanské besedě obě tělesa společně pod jeho vedením. Z bohatého programu vyčnívá *Triumfální pochod* z opery *Aida* G. Verdiho, *Císařský valčík* J. Strausse nebo titulní melodie z filmu *Tenkrát na západě* Ennia Moricconeho.⁷³

O měsíc později sdružení uspořádalo ve Společenském sále Vodáren slavnostní koncert k 75. narozeninám Iva Pavelky. Vysloužilý dirigent plzeňské operety zaslouží velké uznání, neboť je to on, kdo orchestr svědomitě vede, cvičí s ním a aranžuje pro něj většinu repertoáru. Jubilejním koncertem udělali hráči Pavelkovi jistě radost. Sólově vystoupili koncertní mistři houslistka Pavla Bohatá a violoncellista Václav Hofmeister. Program koncertu byl složen ze známých klasických a filmových melodií. Vzhledem k bouřlivým ovacím orchestr několikrát přidával další skladby.⁷⁴

⁷² MRÁZEK, Miroslav. Hosté z Le Mans ukázali, že mají dobrý orchestr. *Plzeňský deník*. 10.5.2006, s. 29.

⁷³ *Plzeňské orchestrální sdružení: koncerty* [online]. 2004-2013 [cit. 2014-01-18]. Dostupné z: www.orchestr-plzen.cz

⁷⁴ ŠTAUBER, Pavel. Jubilejní koncert Plzeňského orchestrálního sdružení. *Plzeňský deník*. 28.1.2013, s. 10.

3.3 Významní dirigenti

3.3.1 Jiří Kout

Jiří Kout se narodil v roce 1937 v Nových Dvorech u Kutné Hory. Zde docházel na hodiny houslí a klavíru do hudební školy a hledal příležitosti dirigovat amatérské sborečky na gymnáziu nebo na kůru v kostele sv. Jakuba. Později vykonal talentové zkoušky na pražskou konzervatoř, kde studoval pod vedením Josefa Kubáně⁷⁵ hru na varhany. Kubáň byl vynikající pedagog a dlouholetý varhaník v pražském chrámu sv. Jakuba Většího. Kout však přesto věděl, že tento obor nebude jeho budoucím povoláním.⁷⁶

Studia dirigování zahájil na Akademii Múzických umění v Praze ve třídě Bohumíra Lišky⁷⁷, který byl zároveň šéfem opery v Plzni. Už během studií získal pracovní úvazek v divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni jako korepetitor a později také jako dirigent. V roce 1965 zaznamenal profesní úspěch, když zvítězil v mezinárodní dirigentské soutěži ve francouzském Besançonu.⁷⁸ V této době navázal spolupráci s Plzeňským orchestrálním sdružením, kde převzal taktovku od Maria Klemense. Amatérské provozování symfonické hudby mu nebylo cizí a jednal s hráči jako s profesionály.

Vzhledem k nesouhlasu s politickou situací v roce 1968 (násilná invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa) byl nucen plzeňské angažmá opustit. V prvním rozhovoru pro český tisk po roce 1989 v Hudebních rozhledech Kout na tuto dobu vzpomíná takto: *„Během jednoho odpoledního představení v roce 1969 přišla do divadla zpráva o sebevraždě plzeňského studenta. Domníval jsem se, že by za této situace nebylo vhodné ani možné pokračovat v představení, a proto jsem se o přestávce obrátil na všechny účinkující i technické složky s návrhem přerušit představení. Na základě všeobecného souhlasu jsem předstoupil před oponu a sdělil publiku svůj návrh s tím, že budeme pokračovat, bude-li si to obecenstvo přát. Lidé se do jednoho tiše zvedli a odcházeli z hlediště“*. Kout byl následně nově dosazeným ředitelem plzeňského divadla vyzván, aby se veřejně omluvil. Když tento projev odmítl, byl ze své funkce odvolán a dostal okamžitou výpověď. Ostatní divadla a orchestry neměly odvahu takového „buřiče“

⁷⁵ Josef Kubáň – varhaník a profesor na pražské konzervatoři

⁷⁶ DRÁPELOVÁ, Věra. Mág dirigentské hůlky Jiří Kout. MF Dnes. Dostupné z: <http://revue.idnes.cz>

⁷⁷ Bohumír Liška (1904 - 1990) – český dirigent a pedagog

⁷⁸ Portrét významného českého dirigenta, držitele Ceny Antonína Dvořáka 2011. [online]. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10396647383-jiri-kout/21254215026/>

zaměstnat. Našel ji až Miroslav Košler⁷⁹, který Kouta zaměstnal jako korepetitora Pražského mužského sboru. Pracovních nabídek bylo minimum, jako jedna z mála bylo nastudování televizní inscenace Čajkovského opery *Piková Dáma*.⁸⁰

V roce 1972 z důvodu onemocnění dirigenta vypomáhal v Národním divadle v inscenaci Dvořákovy *Rusalky*. Když už to vypadalo, že dostane znovu šanci zařadit se mezi řádné umělce, ozvali se plzeňští funkcionáři, kteří protestovali proti jeho angažmá v Národním divadle. O tři roky později dirigoval na Pražském jaru Smetanovo *Tajemství*. Na tomto představení byl přítomen také ředitel opery v Düsseldorfu, kterého Kout zaujal a nabídl mu externí angažmá v západoněmecké opeře. Po čase mu bylo nabídnuto dokonce trvalé angažmá, které prozatím odmítl. V roce 1978, během studování Verdiho *Macbetha*, se však opět ozvaly hlasy politiků, kteří Kouta obviňovali za protikomunistické smýšlení. Proto své rozhodnutí změnil, přijal německou nabídku a z Československa emigroval.

V Düsseldorfu vydržel celých 7 divadelních sezon. Získal zde cennou praxi a jméno talentovaného dirigenta. Později, v roce 1985 působil také jako ředitel opery v Saarbrückenu, kde se věnoval i symfonické hudbě. Postupně získával pracovní nabídky z celé Evropy i zámoří. V září 1990 se stal hlavním dirigentem Deutsche Oper v Berlíně a do roku 1999 působil současně jako Generalmusikdirektor v Lipsku. Jeho berlínské nastudování Janáčkovy *Káti Kabanové* získalo ocenění inscenace roku.⁸¹ V roce 1998 se stal šéfdirigentem symfonického orchestru v St. Gallen, kromě angažmá zde našel i svůj domov.

Proslul zejména jako dirigent Richarda Wagnera, Richarda Strausse a Leoše Janáčka, jejichž díla dirigoval také v Metropolitní opeře v New Yorku, Vídeňské státní opeře, Pařížské opeře, londýnské Covent Garden nebo La Scale v Miláně.⁸²

Domácímu publiku se po dlouhé době v exilu představil v roce 1992 na koncertě s Českou filharmonií, kde provedl 8. *Symfonii* Antona Brucknera. Nedlouho poté byl obsazen jako dirigent Národního divadla v Praze, kde spolupracoval na inscenacích Straussova *Růžového kavalíra*, Wagnerova *Tristana a Isoldy*, Verdiho *Requiem* nebo Janáčkovy *Její Pastorkyně*. Od roku 2006 působí jako šéfdirigent Symfonického orchestru hl. m. Prahy FOK, v roce 2013 získal titul čestného šéfdirigenta FOK.

Jiří Kout je vyhledávaným dirigentem s velkými zkušenostmi z významných operních domů a symfonických orchestrů z celého světa. Společně s Rafaelem

⁷⁹ Miroslav Košler (*1931) – sbormistr, dirigent a pedagog

⁸⁰ DRÁPELOVÁ, Věra. Mág dirigentské hůlky Jiří Kout. MF Dnes. Dostupné z: <http://revue.idnes.cz>

⁸¹ Dirigenti FOK: Jiří Kout. [online]. [cit. 2014-01-11]. Dostupné z: <http://www.fok.cz/dirigenti/>

⁸² Dirigenti FOK: Jiří Kout. [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z: <http://www.fok.cz/dirigenti/>

Kubelíkem⁸³ a Václavem Neumannem⁸⁴ se řadí mezi světově nejproslulejší české dirigenty. V roce 2001 získal cenu České hudební rady za prezentaci české tvorby v zahraničí a za uvedení náročných operních děl na českou scénu. V roce 2007 obdržel Státní cenu za hudbu, ve stejném roce získal medaili za zásluhy o stát v oblasti kultury a umění od prezidenta Václava Klause. O rok později byl oceněn Švýcarskou kulturní nadací za mimořádné zásluhy v oblasti kultury. V březnu 2011 získal zvláštní cenu Kolegia pro udělování cen Thálie za mimořádný přínos divadelnímu umění v oboru opera a cenu Antonína Dvořáka, kterou vyhlašuje Akademie klasické hudby v rámci festivalu Dvořákova Praha.⁸⁵

3.3.2 František Drs

František Drs se narodil 4. 10. 1953 v Kutné Hoře. K hudbě byl veden svým otcem amatérským hudebníkem. V lidové škole umění v Kutné Hoře se učil hře na housle, pokračoval na pražské konzervatoři a Akademii múzických umění v Praze. Soukromě docházel na hodiny dirigování.⁸⁶

V roce 1974 získal angažmá koncertního mistra v operním orchestru divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni. Byl silně ovlivněn zdejším dirigentem Josefem Chaloupkou⁸⁷, který v něm probudil hlubší zájem o hudbu a hlavně dirigování. V roce 1980 se stal nejdříve baletním a později rovněž operním dirigentem. Jeho prvním samostatným titulem byla Humperdickova *Perníková Chaloupka* (1987). V plzeňském angažmá vydržel až do roku 1997. Kromě dirigování v plzeňském divadle působil jako pedagog na plzeňské konzervatoři a spolupracoval s amatérskými hudebními spolky jako Plzeňské orchestrální sdružení či Plzeňský smyčcový orchestr.

Ve svém repertoáru má více než 30 oper – *Dalibor*, *Hubička*, *Tajemství*, *Prodaná nevěsta*, *Jakobín*, *Rusalka*, *Čert a Káča*, *Příhody lišky Bystroušky*, *Kouzelná flétna*, *Don Giovanni*, *Lazebník sevillský*, *Nápoj lásky*, *Rigoletto*, *La Traviata*, *Trubadúr*, *Bohéma*, *Carmen*, *Faust a Markétka*, *Piková dáma*... a 12 baletů jako například *Popelka*, *Romeo a Julii* či *Šípková růženka*.⁸⁸

⁸³ Rafael Kubelík (1914 - 1996) – významný český dirigent

⁸⁴ Václav Neumann (1920 - 1995) – významný český dirigent

⁸⁵ Dirigenti FOK: Jiří Kout. [online]. [cit. 2014-01-12]. Dostupné z: <http://www.fok.cz/dirigenti/>

⁸⁶ František Drs: Moje životní cesta kopíruje životní pouť J.K. Tyla. CÍSAŘ, Vladimír. [online]. 21.6.2012 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: www.tepregonu.cz/cz/kutnahora

⁸⁷ Josef Chaloupka (1932 - 2003) - dirigent

⁸⁸ František Drs: dirigent opery. [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/frantisek-drs>

Během své hudební kariéry vystoupil s předními českými symfonickými orchestry. S komorními tělesy (od roku 2003 komorní orchestr Národního divadla) podnikl výjezdy do Německa, Rakouska, Španělska, Francie, Litvy, Rusku, Japonsku, Kanadě a USA.

V letech 2000 - 2011 spolupracoval se Státní operou Praha, kde se podílel na nastudování řady oper 20. století jako např. *Polský žid* Karla Weise⁸⁹, *La Roulette* Zdeňka Merty⁹⁰, *Candide* Leonarda Bernsteina nebo *Smrt v Benátkách* Benjamin Brittena. V hudebním divadle Karlín si rozšířil repertoár o operety a muzikály - *Hraběnka Marica*, *Země úsměvů*, *Rosemarie*, *Zpívání v dešti*, *Sound of Musik*, *Zvonokosy* a další.

Od 1. 1. 2012 je dirigentem Opery Národního divadla v Praze, kde se mj. podílel na nastudování světové premiéry opery *Válka s mloky* Vladimíra Franze^{91,92}. Je spoluzakladatelem a dirigentem kutnohorského festivalu „Operní týden“.⁹³

3.3.3 Mario Klemens

Mario Klemens se narodil 3. 10. 1936 v Chlumci nad Cidlinou v rodině s hudebním zaměřením. Vystudoval klasické gymnázium v Poděbradech a obor dirigování na Pražské konzervatoři ve třídě dr. Václava Smetáčka. Své schopnosti a znalosti ještě prohloubil studiem na Akademii múzických umění v Praze, kde studoval dirigování ve třídě Aloise Klímy a hudební teorii u Miroslava Kabeláče.

V roce 1966 zvítězil v dirigentské soutěži ve francouzském Besanconu. Již během studií na AMU se stal dirigentem v Divadle Josefa Kajetána Tyla v Plzni. Kromě operního orchestru dirigoval rovněž amatérské Plzeňské orchestrální sdružení. Snažil se především o uvádění rozsáhlejších symfonických a oratorních kompozic.

V 70. letech odešel do Prahy, kde se stal dirigentem Československého státního souboru tanců a písní. Dále spolupracoval se Symfonickým orchestrem hlavního města Prahy FOK, Českou filharmonií, Slovenskou filharmonií, Státní filharmonie Košice a Symfonickým orchestrem Československého rozhlasu. Natočil řadu nahrávek pro firmy Supraphon a Panton.

⁸⁹ Karel Weis (1862 - 1944) - hudební skladatel, sběratel lidových písní a folklorista

⁹⁰ Zdeněk Merta (1951) - hudební skladatel, klavírista a producent

⁹¹ Vladimír Franz (1959) – postmoderní hudební skladatel

⁹² František Drs: dirigent opery. [online]. [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/frantisek-drs>

⁹³ František Drs: Moje životní cesta kopíruje životní pout' J.K. Tyla. CÍSAŘ, Vladimír. [online]. 21.6.2012 [cit. 2014-01-19]. Dostupné z: www.tepregionu.cz/cz/kutnahora

V roce 1976 se stal profesorem dirigování na Pražské konzervatoři. O tři roky později se stal dirigentem Filmového symfonického orchestru FYSIO, který vedl až do roku 1991. Podílel se na nahrávání hudby k více než 150 českým i zahraničním filmům.

V současné době je Mario Klemens vyhledávaným studiovým i koncertním dirigentem bez stálého úvazku.⁹⁴

⁹⁴ *Mario Klemens: dirigent* [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://klemens.cz/indexcz.ht>

4 PLZEŇSKÝ SMYČCOVÝ ORCHESTR

4.1 Historie

Plzeňský smyčcový orchestr vznikl v roce 1952 jako sdružení amatérských instrumentalistů pod názvem Univerzální orchestr.⁹⁵ Celkový počet 26 hráčů byl tvořen především členy zájmového kroužku při odborové organizaci podnikového ředitelství Škodových závodů.

V průběhu let se těleso rozrostlo na Velký estrádní orchestr při Závodním klubu ROH Škoda. V roce 1959 proběhlo sloučení s orchestrem při Závodním klubu ROH Západočeských pekáren. Spojení dvou amatérských souborů přineslo především doplnění jednotlivých nástrojových sekcí a mírné zvýšení interpretační úrovně. Pro případ velkých symfonických koncertů byly do orchestru zvány výpomoci ze souborů divadla Josefa Kajetána Tyla v Plzni.⁹⁶

Současný název Plzeňský smyčcový orchestr byl zvolen v roce 1980 na doporučení dirigenta Jana Šefla. V roce 1997 získal soubor samostatnou právní subjektivitu, která je praktická například při žádání o grant či jinou finanční podporu. Například v roce 2013 získal Plzeňský smyčcový orchestr z grantu Odboru kultury Magistrátu města Plzně na podporu, rozvoj a prezentaci celoroční kulturní a umělecké činnosti částku 32 tisíc korun.⁹⁷

Ve vedení souboru se postupně vystřídalí dirigenti Petr Broch, Antonín Devátý, František Drs, Jaroslav Malina, Václav Matoušek, Jan Šefl, Jan Špelina, Jan Štier, Václav Urban a Antonín Hanzlíček, který PSO vedl v letech 1988 - 2002. Od roku 2002 stojí v čele orchestru bývalý šéf operetního orchestru Divadla J. K. Tyla Ivo Pavelka.

Hlavní hudební záměr orchestru je veřejná produkce operní, operetní a muzikálové hudby. Soubor pravidelně vystupuje ve velkém sále Měšťanské besedy, kulturním domě Peklo, Domě hudby, přednáškovém sále Západočeského muzea, kostele sv. Bartoloměje, kostele sv. Jana Nepomuckého v Plzni nebo v divadle v Mariánských Lázních, Františkových Lázních a dalších místech západočeského kraje. Průměrný počet koncertů je 12 za rok.

⁹⁵ *Ze slavných operet - Plzeňský smyčcový orchestr pětáctýřicetiletý*. Plzeň: Středočeské stránky, 16.5.1997. str. 14.

⁹⁶ *Časopis Pravda: Třicetiletý orchestr*. Plzeň: hu, 13.7.1983. str.5

⁹⁷ Žadatelé o kulturní granty si v Plzni rozdělili milion. [online]. 21.1.2013 [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: www.regionplzen.cz

V současné době sídlí PSO v budově TJ Sokol Plzeň 1 ve Štruncových sadech, kde má vlastní zkušebnu, archiv a ostatní zázemí. Orchester má přibližně 27 členů, jsou obsazeny skupiny houslí, viol, violoncell, kontrabasů, příčných fléten, hoboju, klarinetů, trombonů, trubek, lesních rohů, bicích nástrojů. Kromě běžných nástrojů symfonického orchestru dotváří atmosféru salonního orchestru hráč na klavír. V posledních letech probíhá značné omlazování tělesa, což naznačuje zájem mladší generace o nezištné provozování orchestrální hudby.⁹⁸

Během své dlouholeté činnosti spolupracoval PSO s řadou významných sólistů. Ze souboru Národního divadla v Praze zde hostoval například Eduard Haken, Ludmila Červinková, Zdeněk Jankovský, Věra Soukupová, Oldřich Spisar, Theodor Šrubař nebo Milada Šubrtová. Z Divadla J. K. Tyla v Plzni se představili Libuše Bláhová, Marie Grafneterová, Karolína Hromádková, Miloš Ježil, Květa Kittnarová, Stanislav Kotyza, Karel Křemenák, Rudolf Kutílek, Iva Malinová, Jiří Miegler, Vilém Mišek, Libuše Neubarthová, Dagmar Stříbrná, Karel Tišnovský, Hana Spinethová nebo Alena Žáková.⁹⁹ V současnosti vystupují s PSO především Eva Pavelková, Zuzana Horáková, Petr Horák a Roman Krebs.¹⁰⁰

4.2 Dramaturgie a významné koncerty

K 30. výročí od založení orchestru byl zorganizován oslavný koncert ve velkém sále ZK ROH Škoda. Pod vedením dirigenta Václava Matouška zazněly náročné skladby českých i zahraničních autorů, za které sklidil orchestr potlesk. Orchester byl v rámci výročí doplněn o členy opery a operety plzeňského divadla. Koncert uváděl s lehkostí a vhodně zvoleným humorem Jiří Egermaier.¹⁰¹

Na sezonu 1991 – 1992 měl PSO konkrétně vymezené koncertní programy. Pod názvem *Z operety do operety* byl uspořádán celovečerní program ze známých operetních předeher, melodií, sólových árií a duet skladatelů Oskara Nedbala¹⁰², Franze Lehára¹⁰³, Johanna Strausse¹⁰⁴, Rudolfa Frimla¹⁰⁵ nebo Emmericha Kalmána¹⁰⁶. Podobně zaměřený

⁹⁸ *Plzeňský smyčcový orchestr: Historie* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.psorchestr.cz/historie.html>

⁹⁹ DVOŘÁK, Petr. *Plzeňský smyčcový orchestr oslavuje půlstoletí koncertem*. Plzeň: Plzeňský deník, 27.2.2002. str. 19

¹⁰⁰ *Plzeňský smyčcový orchestr: Koncerty* [online]. [cit. 2014-03-14]. Dostupné z: <http://www.psorchestr.cz/koncerty.html>

¹⁰¹ *Třicetiletý orchestr*. Plzeň: Pravda, 13.7.1983. str. 5

¹⁰² Oskar Nedbal (1874 - 1930) – hudební skladatel, dirigent a violista

¹⁰³ Franz Lehár (1870 - 1948) – rakouský hudební skladatel

¹⁰⁴ Johan Baptist Strauss (1825 - 1899) – rakouský hudební skladatel

¹⁰⁵ Rudolf Friml (1879 - 1972) – americký pianista a hudební skladatel českého původu

program s názvem *S operetou a písničkou* nabízel v první části koncertu výše uvedené operetní čísla a v druhé půli písně Karla Hašlera¹⁰⁷, Karla Vacka¹⁰⁸ a Václava Váčkáře¹⁰⁹. V nabídce byl rovněž program sestavený čistě z písní českých autorů s názvem *Ta naše písnička česká*. Program *Předehry našich skladatelů* obsahoval operetní a operní předehry předních národních skladatelů. Další programy s označením *Pojďte si s námi zazpívat* a *Pochodem vchod* zahrnovaly relativně široké spektrum populárních melodií, písní, sokolských pochodů, pochodů americké armády apod. V případě, že měl organizátor zájem o koncert s úzce definovanou tématikou, v nabídce byl rovněž program *Večer písní Karla Hašlera*, ve kterém orchestr v originálních úpravách přednesl nejznámější písně z pera českého všestranného umělce.¹¹⁰

Dne 19. 5. 1997 uspořádal Plzeňský smyčcový orchestr slavnostní koncert v Měšťanské besedě v Plzni k příležitosti 45. výročí založení. Na programu byly slavné operetní melodie a árie, ve kterých se představili pěvci Růžena Knoppová, Jan Ježek a stálá sólistka PSO Alice Babková. Celý večer uváděla konferenciérka Marie Šolcová. Člen operního orchestru Antonín Hanzlíček dirigoval s chutí a prokázal, že stojí za to pokračovat v dlouholeté tradici amatérské hudby. Na koncertu se také aktivně podílel jediný pamětník založení orchestru klarinetista a archivář Karel Matuška.¹¹¹

Orchestr pravidelně pořádá koncerty s Vánoční tématikou. Dne 7. 12. 1998 navíc na koncertu v Plzni ukázal schopnost adaptace se soudobou hudbou. V písni Irvinga Berlina *Vánoce bílé* předvedl všestrannost dirigent a houslista Antonín Hanzlíček. Dále zazněla Haydnova *Serenáda pro flétnu a klavír* a převážně skladby vánočního charakteru jako pastorela *Rozmilý slavíčku* Jakuba Jana Ryby, *Vánoční zpěv* Adolphe – Charlese Adama a Steckerova směs *Nekrásnější české koledy*. V Rybově *České mši Vánoční*, *Hej mistře* se představili pěvci plzeňské opery Alena Ježilová – Žáková, Miloš Ježil a Karel Křemenák společně se sborem Česká píseň, kterou připravil sbormistr Adam Viktora. Z pěveckých výkonů dominoval Křemenák díky dokonalé výslovnosti a frázování. Koncertem opět provázela Marie Šolcová.¹¹²

¹⁰⁶ Emmerich Kalmán (1882 - 1953) – maďarský operetní skladatel

¹⁰⁷ Karel Hašler (1879 - 1941) – herec, písničkář, textař, hudební skladatel, spisovatel, scénarista, dramatik a režisér

¹⁰⁸ Karel Vacek (1902 - 1982) – hudební skladatel lidových písní

¹⁰⁹ Václav Váčkář (1881 - 1954) – hudební skladatel

¹¹⁰ Archiv Plzeňského smyčcového orchestru – Nabídka koncertů pro sezónu 1991 - 1992

¹¹¹ *Ze slavných operet - Plzeňský smyčcový orchestr pětáctýřicetiletý*. Plzeň: Středočeské stránky, 16.5.1997. str. 14

¹¹² *Smyčcový orchestr předvánočně*. Plzeň: Plzeňský deník, 11.12.1998. str. 18

Amatérský orchestr se nebránil jakékoliv příležitosti představit svůj nastudovaný program. Dne 1. 10. 1999 vystoupil na slavnostním galakonzertě k příležitosti Mezinárodnímu dni seniorů, který byl uspořádán z iniciativy organizace Svazu důchodců a Kulturního střediska Esprit Plzeň ve Velkém sále Posádkového domu armády v Plzni, dnešním KD Peklo. PSO zajistil druhou polovinu koncertu, kde uvedl známá čísla z oper W. A. Mozarta, G. Bizeta a G. Verdiho. Přídavek *Radeckého march* od J. Strausse byl provázen skandovaným aplausem.¹¹³

S velkým úspěchem se setkal koncert uspořádaný dne 7. 3. 2000 v sále Západočeského muzea. Koncert koncipovaný jako večer plný vzpomínek, zpěvu a hudby měl za cíl vzdát hold osobnostem plzeňské kultury, které se v minulosti podílely na věhlasu Divadla J. K. Tyla a zároveň spolupracovaly s Plzeňským smyčcovým orchestrem. Během večera se postupně představili Libuše Bláhová, která zazpívala tři národní písně, Karel Křemenák v *árii Kecala z Prodané nevěsty*, Miloš Ježil v operetních melodiích a Rudolf Kutílek a Jiří Miegler, kteří publikum bavili komickým vyprávěním z divadelního prostředí. Orchestr k příležitosti Fibichova výročí uvedl jeho *Poem* a píseň *Má dívenka*. Tento večer svou dramaturgií přilákal početně publikum, řada návštěvníků se však vzhledem k omezené kapacitě sálu na koncert nedostala, což lze hodnotit jako jediný organizační nedostatek.¹¹⁴

Dne 15. 6. 2000 se PSO podílel na slavnostním koncertu k životnímu jubileu operní zpěvačky původem ze západních Čech Aleny Žákové. V naplněném kostele Panny Marie Nanebevzaté v Plzni vystoupila řada významných osobností nejen plzeňské kultury jako Lilka Ročáková, Klára Bendová, která zaujala *koncertantní arii* z Mozartovy opery *Titus*, Karel Křemenák v *Marcelově motlitbě* z Meyerbeerovy opery *Hugenoti*, Miloš Ježil nebo Bohumila a Miroslav Bartošovi, studenti konzervatoře Plzeň ze třídy Ročákové. Na koncertě s duchovní tematikou dále vystoupil dětský sbor Jiříčky řízený Jarmilou Procházkovou, dirigent František Drs a klavíristky Zdeňka Ledvinová a Marcela Šestáková. Večerem na počest mezzosopranistky Aleny Žákové provázel člen činoherního souboru plzeňského divadla Antonín Kaška.¹¹⁵

Pravidelnou spoluprací s regionálními pěveckými sbory potvrdil PSO na koncertě 28. 2. 2002 v Měšťanské besedě. Kromě sólistů se představily sbory Jiříčky řízené

¹¹³ Rozdávali radost seniorům. Plzeň: Plzeňský deník, 12.10.1999. str. 17

¹¹⁴ HUCLOVÁ, Jaroslava. *Plzeňský smyčcový orchestr pozval dlouholeté členy Divadla J. K. Tyla*. Plzeň: Plzeňský deník, 8.3.2000. str. 17

¹¹⁵ MRAZEK, PhDr. Miroslav. *Koncertní večer na počest operní pěvkyně Aleny Žákové*. Plzeň: Plzeňský deník, 27.6.2000. str. 19

Jarmilou Procházkovou a Canticorum se sbormistryní Veronikou Masopustovou. Za dirigentským pultem se střídali Antonín Hanzlíček, který v tomto roce řídil PSO naposledy, a Ivo Pavelka. I přes závěrečný dlouhotrvající aplaus vytkla kritika výběr čísel, neboť některá z nich údajně převyšovala technické možnosti amatérů.¹¹⁶

Mezi významné vystoupení lze řadit koncert na světovém chirurgickém kongresu ve Stavovském divadle v Praze. Dne 20. 11. 2003 podal orchestr precizní výkon, zejména výkony některých hráčů se blížily profesionální úrovni. Zazněla řada osvědčených a dobře známých čísel jako *arie Toscy* z Pucciniho opery *Tosca*, *Barcarola* z Offenbachova *Hofmannových povídek*, *Dvořákova arie Rusalky*, *Habanera* z Bizétovy *Carmen* nebo *duet Kecala a Jeníka* ze Smetanovy *Prodané nevěsty*. Zajímavostí koncertu bylo vystoupení světově známého lékaře a předsedy Evropské chirurgické společnosti Františka Antoše v *arii* z opery *Salvator Rosa* Antonia Carlose Goméze. Jako hostující soubor vystoupil dětský sbor Jiříčky, který zpíval v šesti světových jazycích a čísla a capella přednesl intonačně velmi přesně.¹¹⁷

Významné výročí 60 let činnosti oslavil Plzeňský smyčcový orchestr 19. 10. 2012 galakonzertem v sále Měšťanské besedy v Plzni. Jako host vystoupilo Plzeňské orchestrální sdružení, jejímž uměleckým vedoucím a dirigentem je rovněž Ivo Pavelka, který zároveň slavil 75. narozeniny. Koncert s názvem *Slavíme spolu – 60 let Plzeňského smyčcového orchestru* nabídl v první půli klasický repertoár jako např. Mozartovo *Divertimento č. 3 F dur KV 138*, Janáčkovu *Suitu pro smyčcový orchestr* nebo *Suitu pro smyčce* od Johna Rubera. Plzeňské orchestrální sdružení se rozloučilo Brahmsovým *Uherským tancem č. 6*, který zaranžoval sám Pavelka. Druhá polovina koncertu se nesla v operetním, muzikálovém, filmovém a populárním duchu v režii Plzeňského smyčcového orchestru. Večerem provázel člen činoherního souboru plzeňského divadla Josef Nechutný.¹¹⁸

Mezi vystoupení, která PSO realizuje pravidelně, patří koncerty v lázeňských divadlech, představení pro seniory, podzimní a jarní operetní koncerty v plzeňských sálech, abonentní koncerty, provedení Rybovy *Mše Vánoční* během vánočních svátků, koncerty k příležitosti Roku České hudby a další.¹¹⁹

¹¹⁶ FIALA, Jaroslav. *Smyčcový orchestr přizval hosty: kultura/hudba*. Plzeň: Plzeňský deník, 4. 2002.

¹¹⁷ *Plzeňský smyčcový orchestr zaujal ve Stavovském divadle*. Plzeňský kulturní přehled - kultura, 1. 2004. str. 6

¹¹⁸ MRÁZEK, Miroslav. *Plzeňský smyčcový orchestr slavil*. Domažlický deník, 2.11.2012. str. 8

¹¹⁹ *Plzeňský smyčcový orchestr Koncerty* [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.psochestr.cz/koncerty.html>

4.3 Umělecký vedoucí a dirigent Ivo Pavelka

Ivo Pavelka se narodil 17. 10. 1937 v Bělčicích u Příbrami. Hudební vzdělání získal na Pražské konzervatoři, kterou absolvoval v roce 1960. Mezi jeho učitele patřili Miroslav Barvík, Jan Bedřich Krajs, Ladislav Vachulka a Otto Albert Tichý.

Svou hudební kariéru zahájil v roce 1959 jako učitel hudby a později také jako ředitel Základní umělecké školy v Březnici. V roce 1965 se stal korepeditorem operního souboru Divadla J. K. Tyla v Plzni a v roce 1976 se začal věnovat dirigování v operetním souboru. Plzeňské operetě zůstal věrný až do roku 1998, kdy odešel do důchodu. Během svého působení nastudoval více jak 50 premiér a vysloužil si pověst precizního dirigenta.

V roce 1973 získal Medaili Bedřicha Smetany a v 80. letech obdržel Cenu literárního fondu. Od roku 1999 řídí Plzeňské orchestrální sdružení a od roku 2002 stojí zároveň v čele Plzeňského smyčcového orchestru.¹²⁰

¹²⁰ DVORÁKOVÁ, Libuše. Český hudební slovník osob a institucí: Ivo Pavelka. [online]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.ceskyhudebnislovník.cz>

5 DALŠÍ AMATÉRSKÁ ORCHESTRÁLNÍ TĚLESA V ČR

5. 1 Komorní orchestr Akademie Praha

Komorní orchestr Akademie byl založen v roce 1987 jako neprofesionální sdružení hudebníků při Československé akademii věd. Orchestr utvořili členové akademie, kteří pěstovali zájem o instrumentální hudbu.

Původní spíše komorní obsazení se postupně rozrostlo až na současných 40 stálých členů, což odpovídá velikosti menšího symfonického tělesa. Obsazeny jsou všechny standardní nástrojové skupiny.

Z počátku své existence se orchestr věnoval převážně české klasické hudbě 18. a 19. století, později však rozšířil repertoár o kompozice světových autorů a hudbu 20. století. Kromě pravidelných koncertů pro Akademii věd realizuje KOA přibližně 6 koncertů ročně. Spolupracuje se studenty a absolventy Janáčkovy akademie muzických umění v Brně, amatérskými sborovými tělesy a celou řadou významných českých umělců – sólistů.

V čele orchestru stojí Pavel Hryzák, který má zásluhu na rozšíření dramaturgie o díla 20. století a zvětšení členské základny tělesa.¹²¹

5. 2 Komorní orchestr města Blanska

Komorní orchestr města Blanska vznikl na popud zdejších amatérských hudebníků a ředitele tehdejší Lidové školy umění Vlastimila Hemzala v roce 1978. Zřizovatelem tělesa je po celou dobu jeho existence Kulturní středisko města Blanska. Orchestr tvoří hráči na smyčcové nástroje, v případě provedení skladeb s dechovou sekcí jsou zvaní externí instrumentalisté.

Prvním dirigentem tělesa se stal v roce 1979 hudební pedagog Jaroslav Svoboda, který ve své funkci vydržel 18 let. Velice brzy si získal oblibu orchestru především pro schopnost aranžování skladeb a důsledné práci. Z dostupných zdrojů lze vyčíst, že během Svobodovy éry orchestr vykazoval nejlepší výsledky. Kromě pravidelných produkcí v domácím Blansku se těleso představilo v Luhačovicích, Frýdku – Místku, Třebíči, Šumperku ale také v italském Scandianu a rakouském Mürzzuschlagu.

¹²¹ O orchestru. *Academy orchestra: Komorní orchestr akademie* [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: http://www.academyorchestra.cas.cz/o_orchestru/

V Československém rozhlasu Brno natočil orchestr *Blanenskou suitu* Zdeňka Zouhara¹²². V roli sólistů se představili přední hráči jako Jiří Stivín¹²³, Jan Broda¹²⁴ nebo Jiří Hošek¹²⁵.

V následujících letech se v čele orchestru střídali převážně studenti oboru dirigování z brněnské konzervatoře a JAMU – Pavel Šnajdr¹²⁶, Robert Kružík¹²⁷ a další. Současným šéfdirigentem je Zdeněk Nádeníček¹²⁸ člen Filharmonie Brno a dirigent.¹²⁹

5. 3 Bendův komorní orchestr

Neprofesionální hudební těleso bylo založeno 5. 10. 1956 v Ústí nad Labem. Hlavní dramaturgický plán směřoval k české barokní a klasicistní hudbě, proto byl orchestr pojmenován po Jiřím Antonínu Bendovi¹³⁰. Pro získání notového materiálu byl navázán kontakt s českými a zahraničními hudebními archivy. Po deseti letech obsahoval interní archiv 500 kusů partitur, 10 000 stran fotokopíí a 800 skladeb na mikrofilmech.

Již během prvního desetiletí orchestr ukázal, že svou činnost bere vážně, neboť zrealizoval více jak 100 koncertů, natočil 30 snímků pro Československý rozhlas a přímou nahrávku celovečerního koncertu rozhlasem NDR v Drážďanech. V roce 1964 rovněž podnikl koncertní zájezd do NDR. Prvních 6 let stál v čele orchestru Vratislav Hein, po jeho odchodu hrál soubor dlouhou dobu bez dirigenta.¹³¹

Z nezkušeného souboru vyrostl velice brzy orchestr vykazující velmi dobrou úroveň jak po stránce interpretační tak manažerské. Vyvrcholením čtyřicetileté činnosti bylo natočení 2 cd pro hudební vydavatelství Panton. V letech 1986 – 1996 realizoval BKO 43 koncertů v České Republice, 10 zájezdů do Německa a 1 do Švýcarska. Ve srovnání s podobnými amatérskými tělesy je z tohoto výčtu patrný nezvykle vysoký počet frekvencí a zahraničních zájezdů.

¹²² Zdeněk Zouhar (1927 - 2011) – pedagog, muzikolog, dramaturg a skladatel soudobé vážné hudby

¹²³ Jiří Stivín (1942) – jazzový hudebník, multiinstrumentalista a hudební skladatel

¹²⁴ Jan Broda (1958) – sólotrumpetista Filharmonie Brno, pedagog JAMU

¹²⁵ Jiří Hošek (1955) – klavírista, violoncellista a hudební pedagog

¹²⁶ Pavel Šnajdr (1975) – dirigent, hudební skladatel, zakladatel Brno Contemporary Orchestra

¹²⁷ Robert Kružík (1990) – dirigent, violoncellista

¹²⁸ Zdeněk Nádeníček (1971) – dirigent, hobojsista

¹²⁹ Historie. *Komorní orchestr města Blanska: KOMB* [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.komb.cz/historie/>

¹³⁰ Jiří Antonín Benda (1722 - 1795) – hudební skladatel období klasicismu

¹³¹ *Tento prvek byl v tehdejší době velmi ojedinělý, zejména u amatérského orchestru. Hrou bez dirigenta se u nás proslavil Pražský komorní orchestr bez dirigenta (PKO).*

BKO tvoří přibližně 24 hráčů, z toho 18 na smyčcové nástroje a 6 na dechové nástroje. U dirigentského pultu se vystřídala řada amatérských i profesionálních umělců.¹³²

5.4 Kyjovský komorní orchestr

Dne 28. 1. 1995 založila skupina hudebních nadšenců v sále Základní umělecké školy v Kyjově orchestr. Vedla je k tomu radost z amatérského provozování klasické hudby a chtěli tuto možnost nabídnout i dalším instrumentalistům.

Koncertní činnost tělesa je realizována především v oblasti Kyjovska, výjimečně také v okolí Brna. V rámci partnerství měst Kyjov a francouzského Ivetot vystoupil Kyjovský komorní orchestr společně s cimbálovým souborem Zuš Kyjov v Normandii. V současnosti má amatérské sdružení 25 členů.¹³³

5.5 Kolínská filharmonie

Jeden z nejstarších orchestrů svého druhu vznikl v roce 1904 na základě hudební tradice města Kolína. Od druhé poloviny 19. století zde existoval pěvecký spolek a zdejší Sokol podporoval činnost Františka Kmocha¹³⁴. Na podzim roku 1904 došlo ke spojení studentského orchestru a nezávislých hudebníků při kůru Bartolomějského chrámu. S pomocí veřejných sbírek a darů byly zakoupeny u plzeňského nástrojaře Franze Halouna hudební nástroje. Františka Kmocha přislíbil pomoc pro dechovou sekci a mohla tak vzniknout Kolínská filharmonie, jejímž prvním dirigentem se stal kapelník při Bartolomějském chrámu Josef Winter.¹³⁵

Na historicky prvním koncertě šedesátičlenný orchestr uvedl předehru ze Smetanovy *Hubičky*, Griegovy *Elegické melodie*, Čajkovského valčík z *Evžena Oněgina* a Dvořákův *Slovanský tance č. 4*.

Po 7 letech vystřídal Wintra A. M. Jelínek, jehož hlavním přínosem byl vzestup náročnosti skladeb. Pod jeho vedením orchestr provedl obtížné kompozice jako například symfonickou báseň Franze Liszta *Les Preludes*, Smetanovu *Mou vlast* nebo Fibichovu *Noc na Karlštejně*. Během roku 1912 navíc dvakrát uvedl Dvořákovo oratorium *Stabat*

¹³² *Bendův komorní orchestr: 1956 - 2006*. Almanach. Ústí nad Labem: BKO, 2006. str. 5 - 8

¹³³ *Kyjovský komorní orchestr: Historie* [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.kyjovsky-komornak.cz>

¹³⁴ František Kmoch (1848 - 1912) – dirigent a skladatel dechové hudby

¹³⁵ Kolínská filharmonie. *Městský úřad Kolín* [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://www.mukolin.cz/cz/obcan/kultura/kulturni-soubory/081-kolinska-filharmonie.html>

Mater. Po období rozkvětu přišla devítiletá odmlka způsobená 1. světovou válkou, orchestr se vrátil k veřejným produkcím až v roce 1921.

V následujícím období se z důvodu Jelínkova úmrtí ujal dirigentské taktovky Josef Mančal, který se zasloužil o vznik hudební školy v Kolíně. Zkušený dirigent, zpěvák a multiinstrumentalista navázal na svého předchůdce důslednou prací a pestrou dramaturgií. Filharmonii řídil a vedl až do roku 1946, během 2. světové války se projevil jako vlastenec a podporoval český národ uvedením Smetanova cyklu *Má vlast* či Dvořákovy *Novosvětské symfonie* a *Slovanských tanců*.

Dirigentské vedení orchestru v letech 1948 – 1986 lze charakterizovat jako méně stabilní, neboť v tomto období se vystřídal vysoký počet dirigentů, což pochopitelně orchestru příliš neprospívá. Přesto dodržoval zaběhnuté koncertní tradice a pravidelně se představoval domácímu publiku a během regionálních výjezdů.

V čele Kolínské filharmonie stanul čestný člen České filharmonie a profesor konzervatoře v Pardubicích Otakar Tvrдый. Během svého působení provázal amatérský orchestr a pardubickou konzervatoř, čímž umožnil studentům získávat praxi. Zasloužil se o provedení řady rozsáhlých instrumentálních kompozic. Celkově během 14 let zrealizoval 84 koncertů. Od roku 2000 stojí v čele orchestru Ivan Fišer.

Během 20. století obstarávala Kolínská filharmonie kulturní dění ve svém regionu, ale i v dalších místech České Republiky. Spolupracovala s místním Kruhem přátel hudby a nejčastěji vystupovala v kolínském Městském divadle.

V poslední době probíhá pravidelná spolupráce se Základní uměleckou školou a Akademií múzických umění v Praze.¹³⁶

5.6 Symfonický orchestr Frýdek – Místek

Původní hudební těleso Válcoven plechu Frýdek – Místek se zformovalo na jaře 1962 na popud místního amatérského hudebníka Jana Vaška. Pod taktovkou Jaromíra Javůrka a uměleckým vedením Jaromíra Václavíka se orchestr věnoval především klasické symfonické literatuře. Jakožto zástupce kraje Leoše Janáčka se soubor proslavil v České Republice i zahraničí. Pravidelně se účastní Národního festivalu neprofesionálních komorních a symfonických těles.

Symfonický orchestr Frýdek – Místek spolupracuje s místními pěveckými sbory a ve svých řadách zaučuje začínající instrumentální hráče. Dramaturgie koncertů je

¹³⁶ *Asociace neprofesionálních komorních a symfonických těles: Kolínská filharmonie* [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ankst.cz>

zaměřena na hudbu spjatou s místním krajem. Zřizovatelem orchestru je Společnost pro symfonickou a komorní hudbu ve Frýdku – Místku.¹³⁷

5.7 Hodonínský symfonický orchestr

Původně komorní smyčcový orchestr vznikl 31. 3. 1955 v Hodoníně. O 4 roky později se značně rozšířila členská základna na 60 hráčů. Důvodem byl zájem veřejnosti o uvedení rozsáhlejších skladeb a celkové zpestření programů koncertů. Vzhledem k nárůstu nákladů provozu došlo k reorganizaci financování, novým zřizovatelem se stal Okresní národní výbor, který doporučil nazvat těleso Symfonický orchestr pracujících Hodonínska. Orchestr se potýkal s malou návštěvností a nevyrovnaným rozdělením organizačních povinností hráčů. Došlo také ke zredukování hráčů některých nástrojových skupin.

V 90. letech došlo ke spojení orchestru s pěveckým sborem a vznikl nový název Hodonínský symfonický orchestr a pěvecký sbor, jeho zřizovatelem je město Hodonín. Orchestr během své historie zrealizoval řadu zahraniční zájezdů a vystoupil na předních festivalech orchestrální hudby. Řadí se mezi přední amatérské symfonické orchestry u nás.¹³⁸

¹³⁷ *Symfonický orchestr Frýdek – Místek: o orchestru* [online]. [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.symfonino.cz/>

¹³⁸ *Historie. Hodonínský symfonický orchestr* [online]. [cit. 2014-03-22]. Dostupné z: <http://hso.orchestrasbor.cz/cs/historie>

6 KOMPARACE AMATÉRSKÝCH ORCHESTRŮ

6.1 Srovnání Orchesterálního sdružení a Smyčcového orchestru

Při vzájemném srovnání Plzeňského orchesterálního sdružení a Plzeňského smyčcového orchestru dochází k několika shodám, ve větší míře se však orchestry liší. Nejvýraznějším rozdílem jsou příčiny a okolnosti vzniku obou těles.

POS vzniklo jako pokračovatel předchozích plzeňských amatérských souborů (viz kapitola 2) a plynule navazuje na bohatou tradici amatérské orchesterální hudby v Plzni. Tento fakt je zřejmý i v celkovém dramaturgickém zaměření, které se jednoznačně ubírá ke klasické vážné hudbě. Na druhou stranu PSO se utvořil spíše z osobní potřeby několika nadšenců pro souborovou hru. Nebyla zde žádná předchozí tradice ani těleso, které by mohlo sloužit jako vzor. Dramaturgicky se naprosto odlišuje, zabývá se už od počátku spíše operetním a muzikálovým žánrem.

Prvek, který spojuje oba orchestry, je pravidelná spolupráce s profesionálními institucemi. V čele obou orchestrů se objevila řada významných profesionálních dirigentů, kteří značně napomohli celkovému rozvoji. Antonín Devátý a František Drs se vystřídali v čele obou orchestrů. Ivo Pavelka stojí od roku 1999 v čele POS a od roku 2002 zároveň vede i PSO. Je tedy spojovacím článkem plzeňské amatérské orchesterální hudby. Totožná je také spolupráce s profesionálními sólisty, ať už pěvci v případě PSO (DJKT Plzeň, Národní divadlo Praha) nebo instrumentalisty u POS (orchestr DJKT Plzeň, Plzeňská filharmonie).

Společným přínosem obou těles je bezesporu udržování tradice amatérské hudby a kultury. Pro absolventy základních uměleckých škol a studenty konzervatoře vytváří obě tělesa jedinečnou příležitost pro orchesterální praxi. Zejména v POS se vystřídala řada vynikajících hráčů, kteří později pokračovali ve své kariéře v profesionálních orchestrech.

Ani z celkového pohledu existence dvou amatérských orchestrů v jednom městě, přesto že je to ojedinělé, nedochází ke kontroverzi. Koncertní činnost a především programová náplň se vzájemně nevyklučuje, ba naopak, spíše se doplňuje. POS své koncerty nejčastěji realizuje ve Společenském sále Vodárny Plzeň a nabízí koncerty klasické vážné hudby. PSO pak v poslední době nejčastěji volí sál Domu hudby, kde díky populárnímu programu vytváří jakési revue. Řekněme, že POS je alternativou Plzeňské filharmonie a PSO v určitém úhlu pohledu doplňuje operetní soubor DJKT. Dalším

pozitivním faktem je realizace koncertů v dalších částech regionu, neboť touto činností se profesionální plzeňské orchestry příliš nezabývají.

Frekvence vystoupení obou těles je v podstatě totožná a odpovídá faktu, že členy orchestrů jsou převážně lidé pracující, případně studenti nebo důchodci.

6.2 Srovnání plzeňských orchestrů ve vztahu k dalším amatérským souborům v ČR

Při porovnání plzeňských orchestrů s dalšími amatérskými tělesy uvedenými v této práci lze konstatovat určitou podobnost mezi Plzeňským orchestrálním sdružením a Kolínskou filharmonií. Přestože Kolínská filharmonie vznikla dříve, obě tělesa spojuje snaha navázat na tradici města a činnost dříve fungujících souborů.

Další podobnost je patrná v dramaturgii, neboť oba orchestry relativně dodržují klasický plán a jen pro případ netradičních vystoupení, jako například výchovných koncertů, mírně vybočují. Příbuznost rovněž vytváří významné osobnosti v čele obou orchestrů.

Při srovnání Plzeňského orchestrálního sdružení a Bendova komorního orchestru tvoří zásadní rozdíl způsob a organizace činnosti. BKO značně převyšuje POS počtem frekvencí, šířkou repertoáru, počtem angažovaných sólistů i zahraniční aktivitou. Profesionální dojem BKO dotváří výborná prezentace orchestru na webových stránkách a vytvoření elektronického almanachu mapující kompletní činnost orchestru.

Ostatní orchestry uvedené v této práci mají osobitý provoz odvislý na místě vzniku a hlavním zaměření a jejich historie až na výjimky netvoří shodné prvky.

7 ZÁVĚR

Tato bakalářská práce nabízí obecný přehled amatérské orchestrální hudby v České Republice. Podrobněji mapuje historii provozování amatérské hudby v Plzni. S ohledem na dostupné materiály jsem analyzoval Plzeňské orchestrální sdružení a Plzeňský smyčcový orchestr z historického hlediska, dramaturgie a předních uměleckých osobností.

Velmi zajímavé je srovnání vývoje amatérské hudby v Plzni a v ostatních městech. Během studování materiálů a tvorby textu jsem si uvědomil, jak moc závisí na místě vzniku tělesa a předchozích hudebních tradicích. Jsem rád, že zrovna v Plzni existují dva amatérské orchestry. Plzeň má velmi pestrou hudební tradici a kulturní historii. Rovněž zajímavá je komparační pasáž v poslední kapitole, kde dochází k porovnání obou plzeňských souborů a také souborů Plzně ve vztahu k ostatním amatérským orchestrům.

Práce přináší bližší pohled na plzeňskou amatérskou instrumentální hudbu. Ostatní tělesa jsou popsána velmi obecně, tím se nabízí prostor k realizaci jiné, mnohem podrobnější práci, která by se do hloubky zabývala amatérskou hudbou v Čechách.

Díky tvorbě této práce jsem si značně rozšířil znalosti a přehled o orchestrální hudbě.

8 RESUMÉ

Diplomová práce popisuje historii amatérských orchestrálních těles. Blíže se specializuje na plzeňskou amatérskou orchestrální činnost, která sahá až do 19. století.

Podrobně se zabývá historií, dramaturgií a činností Plzeňského orchestrálního sdružení a Plzeňského smyčcového orchestru. Kromě přehledu plzeňských amatérských orchestrálních těles práce uvádí další podobná tělesa v České republice. V závěru práce je komparační pasáž, kde dochází k celkovému srovnání amatérských orchestrů.

Výsledkem práce je zajímavá analýza amatérských orchestrálních sdružení.

In my bachelor thesis I describe the history of amateur orchestral ensembles. In more detail It specializes in amateur orchestral work, which dates back to the 19th century.

It gives a detailed description of history, dramaturgy and the activities of the Pilsner String Orchestra and Pilsner Orchestral Association. In addition to an overview of pilsen amateur orchestral ensembles work lists other similar groups in the Czech Republic.

At the conclusion of the work there is an interesting analysis of amateur orchestral associations.

9 SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

Tištěné publikace – knihy :

BURGHAUSER, Jarmil. *Slavní čeští dirigenti*. 1. vyd. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, 158 s., [12] s. obr. příl. Hudba na každém kroku.

FIALA, Jaroslav. *Několik pohledů na hudební kulturu západních Čech*. Vyd. 1. V Plzni: Západočeská univerzita v Plzni, 2001. ISBN 80-708-2830-7.

FIALA, Jaroslav. *Západočeská vlastivěda: hudba*. Vyd. 1. Plzeň: Pedagogická fakulta Západočeské univerzity, 1995, 182 s. str. 79. ISBN 80-704-3122-9

MARTINOVSKÝ, Ivan. *Dějiny Plzně v datech: od prvních stop osídlení až po současnost*. Vyd. 1. Praha: Lidové noviny, 2004. ISBN 80-710-6723-7.

SCHNIERER, Miloš. *Svět orchestru 20. století*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998-1999, 158 s., [12] s. obr. příl. Hudba na každém kroku, sv. 15. ISBN 80704037133.

SMOLKA, Jaroslav. *Malá encyklopedie hudby*. Praha: Supraphon, 1983. ISBN 02 184 83.

Tištěné publikace – noviny, deníky, žurnály :

Časopis Pravda: Debut komorního orchestru. Plzeň: šp, 6.4.1978.

Časopis Pravda: Třicetiletý orchestr. Plzeň: hu, 13.7.1983. str.5

DVOŘÁK, Petr. *Plzeňský smyčcový orchestr oslavuje půlstoletí koncertem*. Plzeň: Plzeňský deník, 27.2.2002. str. 19

FIALA, Jaroslav. *Orchestrální sdružení vybralo zajímavě*. *Plzeňský deník*. 25.11.2003, s. 25.

FIALA, Jaroslav. *Smyčcový orchestr přizval hosty: kultura/hudba*. Plzeň: Plzeňský deník , 4. 2002.

HUCLOVÁ, Jaroslava. *Plzeňský smyčcový orchestr pozval dlouholeté členy Divadla J. K. Tyla*. Plzeň: Plzeňský deník, 8.3.2000. str. 17

Mozartova Korunovační mše. *Plzeňský deník*. 9.5.1997, s. 15. (bkv)

MRÁZEK, Miroslav. Hosté z Le Mans ukázali, že mají dobrý orchestr. *Plzeňský deník*. 10.5.2006, s. 29.

MRÁZEK, Miroslav. *Koncertní večer na počest operní pěvkyně Aleny Žákové*. Plzeň: *Plzeňský deník*, 27.6.2000. str. 19

MRÁZEK, Miroslav. *Plzeňský smyčcový orchestr slavil*. *Domažlický deník*, 2.11.2012. str. 8

Peníze z koncertu patří kostelu. *Plzeňský deník*. 8.12.2005, s. 10. (až)

Plzeňský deník: Dortmund tleskal Plzeňskému orchestrálnímu sdružení. 11.12.1992. (ul)

Radní rozdělili čtyři a půl miliónu. *Plzeňský deník*. 22.2.2003, s. 10. (max)

Rozdávali radost seniorům. Plzeň: *Plzeňský deník*, 12.10.1999. str. 17

Smyčcový orchestr předvánočně. Plzeň: *Plzeňský deník*, 11.12.1998. str. 18

ŠTAUBER, Pavel. Jubilejní koncert Plzeňského orchestrálního sdružení. *Plzeňský deník*. 28.1.2013, s. 10.

Ze slavných operet - Plzeňský smyčcový orchestr pětáctyřicetiletý. Plzeň: *Středočeské stránky*, 16.5.1997. str. 14

Online zdroje :

www.academyorchestra.cas.cz

www.ankst.cz

www.ceskatelevize.cz

www.ceskyhudebnislovník.cz

www.fok.cz

<http://hso.orchestrasbor.cz>

www.klemens.cz

www.komb.cz

www.mukolin.cz

www.narodni-divadlo.cz

www.orchestr-plzen.cz

www.psorchestr.cz

www.regionplzen.cz

<http://revue.idnes.cz>

www.symfonino.cz

www.tepregonu.cz

10 PŘÍLOHY

Fotografie č. 1 : Plzeňské orchestrální sdružení s dirigentem Ivem Pavelkou (zdroj www.orchestr-plzen.cz)

Fotografie č. 2 : Plzeňský smyčcový orchestr společně s Plzeňským orchestrálním sdružením na slavnostním koncertě 60 let Plzeňského smyčcového orchestru 19. 10. 2012 v Měšťánské besedě v Plzni (zdroj : <http://www.psorchestr.cz/fotogalerie>)

Fotografie č. 3 : Komorní orchestr Akademie Praha (zdroj : www.academyorchestra.cas.cz/galerie)

Fotografie č. 4 : Komorní orchestr města Blanska (zdroj : www.komb.cz/galerie)

Fotografie č. 5 : Bendův komorní orchestr (zdroj : www.bko.cz)

Fotografie č. 6 : Kyjovský komorní orchestr (zdroj : <http://www.kyjovskyy-komornak.cz/kko/galerie>)

Fotografie č. 7 : Kolínská filharmonie (zdroj : <http://josefkosata.rajce.idnes.cz>)

Fotografie č. 8 : Symfonický orchestr Frýdek – Místek (zdroj : www.symfonino.cz)

Fotografie č. 9 : Hodonínský komorní orchestr (zdroj : <http://hso.orchestrasbor.cz>)

